א"ל הוצאה את איכסיף הוא סבר משמעתא קאמר ליה א"ל הכי קאמינא רב אסי דהוצל[א] קאי כותיך נימא [ג]כתנאי [א]הגונב טבלו של חבירו[ג] משלם לו דמי טבלו של חבירו דברי רבי ר' יוסי בר' יהודה אומר אינו משלם אלא דמי חולין שבו מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר טובת הנאה ממון ומר סבר טובת הנאה אינה ממון לא דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון והכא בטבלים שנפלו לו מבית אבי אמו כהן ובמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין קמיפלגי [ה]מר סבר [ד]כמי שהורמו דמיין ומ"ס לאו כמי שהורמו דמיין ואיבעית אימא דכולי עלמא כמי שהורמו דמיין וטובת הנאה אינה ממון והכא בדשמואל קמיפלגי דאמר שמואל [ה][ב]חיטה אחת פוטרת את הכרי דמר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל ואיבעית אימא דכולי עלמא לית להו דשמואל והכא [ו]היינו טעמא דרבי דקנסוהו רבנן לגנב ואיבעית אימא דכולי עלמא אית להו דשמואל והכא היינו טעמא דרבי יוסי בר' יהודה דקנסוהו רבנן לבעל הבית דלא איבעי ליה לשהויה לטיבליה [ז]תנן המקדש בתרומות ובמעשרות ובמתנות במי חטאת ובאפר פרה הרי זו מקודשת [ח]ואף על פי ישראל [ט]ורמינהו [ג]הנוטל שכר לדון דיניו בטלים [י]להעיד עדותו בטלה [ה]להזות ולקדש מימיו מי מערה ואפרו אפר מקלה אמר אביי לא קשיא כאן [ו]בשכר הבאה ומילוי כאן בשכר הזאה וקידוש דיקא נמי דקתני הכא במי חטאת ובאפר פרה וקתני התם להזות ולקדש שמע מינה:

הדרן עלך האיש מקדש

האומר [ז]לחבירו צא וקדש לי אשה פלונית והלך וקדשה לעצמו מקודשת לשני [ח]וכן [י]האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת לשני בת ישראל לכהן תאכל בתרומה [ט][כ]מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת ואינה מקודשת בת ישראל לכהן או בת כהן לישראל לא תאכל בתרומה: **גמ'** האומר לחבירו צא וקדש [ל]תנא [מ]מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות ותנא דידן הלך נמי דקתני הלך ברמאות מאי שנא הכא דקתני האומר לחבירו

ומאי

הוצאה את הוא סבר משמעתא קאמר ליה. מוצא את משמועה זו נראה שאין אתה חכם בה. אי נמי קטיל קני באגמא[א] את לשון הוצא ודפנא (סוכה דף כג.): **לימא כתנאי.** טובת הנאה ממון או אינה ממון: **משלם לו דמי טיבלו.** אף דמי תרומה ומעשר שבו: **אלא דמי חולין שבו.** אבל בתרומה ומעשר אמר ליה לאו בעל דברים דידי את וכשיבא כהן גם הוא לתובעו ידחהו ויאמר לא לך אתננה כי אם לכהן אחר: ה"ג **לא דכ"ע טובת הנאה אינה ממון והכא במתנות שלא הורמו קמיפלגי.** וכגון שנפל לו טבל זה מבית אבי אמו כהן רבי סבר כמי שהורמו דמיין וזכה אבי אמו בתרומה ומעשרות שבו שאף מעשר ראשון לכהנים מדקנסינהו עזרא ללוים[ו]: **ורבי יוסי סבר לאו כמי שהורמו דמיין.** וצריך היורש הזה לתתן לכהן ואין לו בהן אלא טובת הנאה והיא אינה ממון: **ואיבעית אימא דכ"ע כמי שהורמו דמיין וטובת הנאה אינה ממון.** והכא לאו דנפלו לו מבית אבי אמו כהן עסקינן אלא שגדלו בארצו וטעמא דרבי משום דלית ליה דשמואל דאמר חטה אחת פוטרת את הכרי הילכך אמר ליה בעל הטבל אל הגנב כולה דידי הוא דפטרנא נפשי בחטה אחת לתרומה וכי פליג רבי עליה דר' יוסי בר' יהודה בתרומה גדולה פליג אבל במעשר מודה דלאו בעל דברים דידיה הוא: **ורבי יוסי לית ליה דשמואל.** הילכך בתרומה נמי לא מצי תבע ליה. וה"ה דמצי לאוקמיה נמי בטבלים שנפלו לו ודכ"ע כמי שלא הורמו דמיין וטובת הנאה אינה ממון וקמיפלגי בדשמואל אלא אי אוקמת הכי אוקמת ליה מתניתין דקתני מקודשת דלא כתרוייהו דכיון דטובת הנאה אינה ממון ומתנות שלא הורמו (א)כלא הורמו דמיין היכי מיקדשא הא אין לו בתרומה אלא טובת הנאה ואפילו נפלו לו טבלים מבית אבי אמו כהן אבל השתא דאמרינן כמי שהורמו דמיין ופלוגתייהו בטיבלא דאתי מארעיה מתרצא מתני' כדשנינן לעיל ודברי הכל: **קנסוהו לגנב.** שלא תהא תרומה אצלו ממון שאין לו תובעים ונמצא חוטא נשכר: **להזות ולקדש.** משנה היא בבכורות הנוטל שכרו לדון דיניו בטלים להזות ולקדש מימיו מי מערה ואפרו אפר מקלה: **להזות.** על הטמא. ולקדש מי חטאת. כשנותן האפר במים קרי קדושה: **מי מערה.** סרוחים הם: **אפר מקלה.** כלומר סתם אפר שבא מן הקלוי באש: **בשכר** [ס]**הבאה.** האפר ממקום למקום ושכר מילוי המים דמילתא דטירחא היא ורחמנא לא רמיא עליה ושרי למשקל אגרא ומקודשת ומתניתין דבכורות בשכר הזאה וקידוש דליכא טירחא ושכר לימוד מצוה הוא נוטל והתורה אמרה (דברים ד) ראה למדתי אתכם וגו' כאשר צוני וגו' מה אני בחנם אף אתם בחנם (נדרים דף לז.)[ע]: **דיקא נמי.** דמתניתין לאו אהזאה וקידוש קאי דקתני מי חטאת ואפר חטאת שעדיין אין מעורבין:

הדרן עלך האיש מקדש

האומר. מקודשת ואינה מקודשת. לשניהם דאסורה לשניהם אלא אם כן נתן האחד גט ולאדם אחר אסורה עד שיתנו שניהם גט ובגמרא[פ] פליגי בה ומפרש טעמא: **בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה.** שמא אין קידושין ובת כהן לישראל נמי לא תאכל בתרומת בית אביה שמא הוו קידושין וזר פוסל בקדושין את בת כהן מן התרומה[צ]:

גמ'

מימיו מי מערה. פי' בקונטרס מים סרוחים ובחנם דחק לפרש כן דמצי לפרש מי מערה ממש כלומר מכונסים ואינן מים חיים ואנן מים חיים בעינן ואפרו אפר מקלה פירוש שעבר על דברי תורה דכתיב (דברים ד) ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים מה אני בחנם אף אתם בחנם וזה שעשה בשכר עבר על דברי תורה ומקרא ממש לא [ק]נפקא ליה דהא לא שמעינן מיניה היכא דעבד בשכר דלא מהני אלא אסמכתא בעלמא הוא דלא מהני אפילו דיעבד[א]:

הדרן עלך האיש מקדש

האומר. והלך וקידשה לעצמו מקודשת. וא"ת מה חידוש יש כאן פשיטא[ג] ויש לומר דמיירי כגון דאמר השליח לאשה בשעת קדושין פלוני שלחני לקדשך לו ובתוך כך אמר לה הרי את מקודשת לי והיא ידעה דקידשה לנפשיה[ג] דאל"כ לא היתה מקודשת לו ואשמועינן חידוש דמהו דתימא הא דקאמר לי לצורך משלחו קאמר[ד] קמ"ל דלא:

לקדושי

עין משפט נר מצוה

קפה א מיי' פ"ג מהל' גניבה הלכה ד:

קפו ב מיי' פ"ג מהל' תרומות הל' א:

קפז ג מיי' פכ"ג מהל' סנהדרין הל' ה סמג לאוין רח טוש"ע ח"מ סימן ט סעיף ה:

קפח ד טוש"ע ח"מ סימן לד סעיף יח בהג"ה:

קפט ה ו מיי' פ"ו מהל' פרה אדומה הל' ג סמג עשין רלא:

א ז מיי' פ"ט מהלכות אישות הלכה יז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לה סעיף ט:

ב ח מיי' פ"ז שם הלכה יא סמג שם טוש"ע אה"ע סימן מ סעיף כ:

ג ט מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף ג:

ד י מיי' פ"ט מהל' אישות הלכה יז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לה סעיף ט:

◆

מוסף תוספות

א. דקנסוה רבנן משום דעבר על מה אני בחינם. ריטב"א. ב. וכי בשביל שנהג בה מנהג רמאות לא תהיה מקודשת לו. תוס' הרא"ש. ג. שהאשה שמעה והבינה יפה קודם קבלת הקידושין שאמר הרי את מקודשת לי. ראי"ש פי' א'. ד. כלומר לעשות שליחותי לקדשך למי ששלחני לקדשך ותתקדש לראשון. שם.

◆

תוס' ר"י הזקן

הנוטל שכרו. משנה בבכורות פרק עד כמה [כט, א]. להזות. על הטמא. ולקדש. כשנותן אפר פרה במי חטאת הרי קדוש. מי מערה. סרוחים שאינן חיים. אפר מקלה. [שאינו] אפר פרה [אלא] כתם אפר הבא מן הקלוי באש. וא"כ היאך מקודשת. בשכר הבאת. האפר או המים ממקום למקום או מילוי המים יכול ליטול שכרו. דמילתא דטרחא היא ולא רמא עליה רחמנא ושרי למשקל אגרא. כן פירש"י. ואיכא דמ"ל דהטעם [דאין] זה עיקר המצוה. כאן בשכר הזאה וקידוש. שאין בו טורח ושכר לימוד המצוה הוא נוטל, ומה אני בחנם אף אתה בחנם. א"נ שהוא עיקר המצוה לאידך פירושא אסור ליקח שכר. איכא מאן דמפרש דמתני' מתוקמא שקדשה בשכר שהביא לה המים והאפר, והעיקר שקדשה במי חטאת שהיו לו שלא הסיח דעתו מהם, וכן שהיה לו אפר פרה שאם יכול ליקח שכר הבאה ומילוי כ"ש שיכול למוכרן ואינו מחוייב ליתנו לה [בחנם]. וכן נראה דעת הר"ם שהביא לשון המשנה [אישות פ"ה ה"ג]. ושמעינן מיהא שאין לאדם ליקח שכר ממצוה, ואם יש לו טורח בה מותר כפירוש ר"ש. סליק פירקא האומר.

מתני'. מקודשת לשני. שחלו קדושי ראשון והרי היא אשת איש. תאכל בתרומה. אם נשאה. [אי נמי] לדין תורה שארוסה אוכלת בתרומה דבר תורה. ס) מקודשת ואינה מקודשת. וצריכה גט משניהם. לא תאכל. שמא לאו קדושין הן. ובת כהן לישראל לא תאכל שמא קדושין הן ואירוסין פוסלים ולא מאכילין.

מסורת הש"ס

א) [עי' מגילה ה סוע"ב], ב) נדרים פד: [ע"ש פרש"י והר"ן ועי"ע שם בפי' הרא"ש] תוספתא דמעשר שני פ"ג ה"ע, ג) [בכת"י נוסף: ואכלו. ובי"ה בנדרים], ד) [לעיל נד: נדרים פה. חולין קל: מכות כ. בכורות יא. ב"ב קמג: ע"ש תוס' ד"ה וקסבר], ה) ע"ז עג: חולין קלו: [שבת יח:], ו) נדרים פה. ע"ש, ז) אלא תנן משולל הכנה אלא איפכא היא [ובכת"י ליתא], ח) [נ"ל ואפילו], ט) בכורות כט. סתובות קה., י) [לעיל יט:], כ) [שם ע"ש], ל) תוספתא דיבמות פ"ד ה"ג, מ) [עי' שבת לב ע"א ורש"י שם ד"ה קטיל], נ) [יבמות פו ע"א], ס) [בדפו"ר: הבאה], ע) [ובכורות כט.], פ) [לקמן נט ע"ב], צ) [ברש"י שברי"ף נוסף ד"ה מה שעשה עשוי. ומקודשת לשני כדקתני מתניתין:], ק) [בדפו"ר: נפקא], ר) [נלע"ל דאין], ש) [לעיל ה ע"א].

◆

גליון הש"ס

גמ' מר סבר כמי שהורמו. ע' תוס' בבא בתרא דף קסג ע"ב ד"ה וקסבר ול"ע:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ור' יוסי וכו' ומתנות שלא הורמו לאו כהורמו דמיין:

◆

מוסף רש"י

דמר סבר טובת הנאה ממון. רבי דאומר משלם לו דמי טבלו סבר דטובת הנאה שהיה שלו בלוקחם מתנות בהאי טבל שהיה נותן לכהן שירצה, הוי ממון ולהכי משלם לו דמי כולו, ור' יוסי סובר לאו ממון, ולאו משלם לו אלא דמי חולין שבו (נדרים פה.). **ובמתנות שלא הורמו כו' קמיפלגי.** דרבי סבר כמי שלא הורמו דמיין ולהכי משלם לו דמי כולו, ור' יוסי סבר כמי שהורמו דמיין ואינו משלם אלא דמי חולין (שם). **חטה אחת פוטרת את הכרי.** מתרומה, דהא לא אפרש שיעורא דידה אלא ראשית דגנך כתיב, ואפילו כל דהו, ורבנן הוא דאמרי עין יפה אחד מארבעים עין רעה אחד מששים, בינונית אחד מחמשים (עי' שם). ולא יהיב ביה קרא שיעור (חולין קלח.). **הרי זו** מקודשת. אלמא יכול ליטול שכר, דאי לא במאי מקדש לה, ואף על פי ישראל. ואפילו יהא ישראל, דכהנים רגילין בטהרה וקידוש (בכורות כט.). **להזות.** מי חטאת, **ולקדש.** לערב אפר חטאת במים חיים אל כלי (שם). **אפר מקלה.** כלומר אפר בעלמא, כל אפר קרוי אפר מקלה (שם). **כאן בשכר הבאה ומילוי.** שכר הבאת האפר שילך ממקום רחוק מירושלים להביא האפר, ושכר מילוי המים, מצי למישקל, דאגר טירחיה שקיל ולא הכשר המצוה, **כאן בשכר הזאה וקידוש.** שהיא הכשר מצוה לא שקיל (שם). דקתני הכא במי חטאת, דמשמע מילוי המים, ובאפר פרה, היכא דאיקמא כהבאת אפר (שם).

הדרן עלך האיש מקדש